

ความเป็นมาของปัญหา

ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่า มีข้อความในภาษาไทย เช่น ที่ปรากฏในวรรณกรรม ร้อยแก้ว เป็นต้น บางข้อความที่เป็นภาษาพูดอาจจะเป็นประโยค เป็นวลี หรือเป็นเพียง คำคำเดียวก็ได้ และเป็นข้อความที่ให้ ความหมายโดยอ้อมคือ ให้ ความหมายเชิงเปรียบเทียบ ซึ่งอาจจะทำให้ปรากฏเป็นภาพขึ้นในใจของผู้ฟังหรือผู้อ่านได้ ข้อความดังกล่าว นั้นเรียกกันในปัจจุบันว่า "ภาพพจน์" เช่น

ตัวอย่าง 1 : เธอ เป็น ดาวอัมแสง
(เขาชื่อกานต์)

ข้อความว่า ดาวอัมแสง เป็นภาพพจน์ ซึ่งถ้าพิจารณาในเรื่องความหมายโดยตรงจะแปลตามศัพท์ในพจนานุกรม¹ ได้ความว่า ดาวที่แสงมีคมวิถลง แต่ถ้าพิจารณาในเรื่องความหมายโดยอ้อมคือ ความหมายเชิงเปรียบเทียบในฐานะเป็นภาพพจน์จะหมายถึงผู้หญิงที่สังคมเลิกละชม

ตัวอย่าง 2 : ยายคนนี้ เหมือน ยักษ์
(ภาษาพูดในชีวิตประจำวัน)

คำว่า ยักษ์ เป็นภาพพจน์ ซึ่งโดยทั่วไปหมายถึง อนุมานชนหนึ่ง รูปร่างน่ากลัว ขอบกั้นมนุษย์ กินสัตว์ เป็นต้น มีความหมายในเชิงเปรียบเทียบคือ คนที่มีรูปร่างใหญ่โตกว่า

¹พจนานุกรมฯ หมายถึงพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2493

คนธรรมดาหรือมีหน้าตาหรือท่าทางน่ากลัว ผู้วิจัยใครจะศึกษาว่า ข้อความที่เป็นภาพพจน์
 ในประโยคภาษาพูด เช่น ที่ปรากฏในวรรณกรรมร้อยแก้ว เป็นต้น เท่าที่ผู้วิจัยรวบรวมได้
 จะมีลักษณะทางภาษาเป็นอย่างไรบ้างคือ มีโครงสร้างทางไวยากรณ์ในชั้นประโยคและชั้น
 อื่น ๆ ความลึกลับชั้น ไคแก่ ชั้นอนุพากย์ ชั้นวลี หรือชั้นคำ เป็นอย่างไรบ้าง

ความมุ่งหมายในการวิจัย

เพื่อศึกษาลักษณะของข้อความที่เป็นภาพพจน์ในเรื่อง โครงสร้างทางไวยากรณ์
 ซึ่งไคแก่ ชนิดของประโยค หน่วยประโยคที่ประกอบกันเข้าเป็นโครงสร้างของประโยค
 ชนิดของวลีซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยประโยค หน่วยวลีที่ประกอบกันเข้าเป็นโครงสร้างของวลี
 ชนิดของคำ และความสัมพันธ์ของสิ่งเหล่านี้ว่าแสดงลักษณะภาพพจน์อย่างไรบ้าง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาลักษณะโครงสร้างทางไวยากรณ์ของข้อความคือ ประโยค อนุพากย์
 วลี หรือคำที่เป็นภาพพจน์จากตัวอย่างประโยคภาษาพูดที่รวบรวมจากวรรณกรรมร้อยแก้ว
 ภาษาไทยปัจจุบันจำนวนประมาณ 30 เล่ม¹ ซึ่งเป็นวรรณกรรมร้อยแก้วที่เกิดขึ้นในสมัยเริ่ม
 มีเรื่องสั้น นวนิยาย และบทละครพูดภาษาไทยคือ ประมาณตั้งแต่รัชกาลพระบาทสมเด็จพระ
 มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจนถึงปัจจุบัน

2. ศึกษาเฉพาะข้อความที่เป็นภาพพจน์ 2 ประเภทเท่านั้นคือ ภาพพจน์ทำนอง
 เปรียบเหมือน และภาพพจน์ทำนองเปรียบเป็น² ตามวิธีการแสดงภาพพจน์ 2 วิธีเท่านั้นคือ
 วิธีอุปมา-อุปไมย และวิธีอุปมา-โดยไม่มีอุปไมย

¹ ทุกรายชื่อหนังสือวรรณกรรมร้อยแก้วท้ายบทที่ 1 นี้

² อาศัยแนวทางการแบ่งประเภทของภาพพจน์ตามปาฐกถาของยูช่วยศาสตราจารย์
 ดร. ศักดิ์ศรี แยมันค้ำ เรื่องภาพพจน์ในวิชาการใช้ภาษาของคณะอักษรศาสตร์ (ภาคต้น
 ปีการศึกษา 2520).

ดร. วิจิตร ภาณุพงศ์ โศกถาวรถึงการจำแนกประโยคไว้ในหนังสือ โครงสร้างภาษาไทย ว่า

การจำแนกประโยค¹

เพื่อให้เห็นลักษณะของประโยคในภาษาไทย โดยเฉพาะที่เป็นภาษาพูดได้ชัดเจน ผู้เขียนได้ใช้วิธีแบ่งประโยค 2 วิธี คือ

วิธีที่ 1 แบ่งเป็น 2 ชนิดคือ ประโยคเริ่มกับประโยคไม่เริ่ม โดยอาศัยความหมายของประโยคและสถานการณ์ที่ใช่ในประโยคนั้น ๆ เป็นหลัก

วิธีที่ 2 แบ่งเป็น 4 ชนิดคือ ประโยคสามัญ ประโยคผสม ประโยคซับซ้อนและประโยคเชื่อม โดยอาศัยคุณลักษณะโครงสร้างของประโยคเป็นหลัก

วิทยานิพนธ์นี้ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาลักษณะทางไวยากรณ์ของข้อความที่เป็นภาพพจน์ คือศึกษาโครงสร้างของประโยคหรือวลีที่เป็นภาพพจน์ ผู้เขียนจึงแบ่งประโยคตามวิธีที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. สืบหาหนังสือ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เป็นภาษาไทย เพื่อศึกษาลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงานที่จะศึกษาวิจัย
2. รวบรวมข้อมูลจากวรรณกรรมประเภทร้อยแก้วตามขอบเขตที่กำหนดไว้ (รายชื่อหนังสือปรากฏในบรรณานุกรมท้ายเล่มวิทยานิพนธ์นี้) และตามคำสัมภาษณ์นักวิชาการทางภาษาไทย (นามผู้ให้สัมภาษณ์ปรากฏในบรรณานุกรมท้ายเล่มวิทยานิพนธ์นี้)
3. บันทึกข้อมูลที่รวบรวมไว้
4. นำข้อมูลที่บันทึกไว้มานำวิเคราะห์² แยกประเภทหรือรวมกลุ่ม โดยอาศัย

¹ดร. วิจิตร ภาณุพงศ์, โครงสร้างภาษาไทย (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521), หน้า 13.

²อาศัยหลักการทางภาษาศาสตร์ โครงสร้างตามตำรา โครงสร้างภาษาไทย ของ ดร. วิจิตร ภาณุพงศ์ (คุณบรรณานุกรม)

ตำแหน่งและหน้าที่ของคำเป็นความสำคัญอันดับต้น และอาศัยความหมายเป็นความสำคัญรองลงมา

5. สรุปผลการวิจัยและเสนอแนะ

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยนี้

1. ทำให้มีความรู้เรื่องลักษณะโครงสร้างทางไวยากรณ์ของภาษาไทยเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะลักษณะของข้อความที่เป็นภาพพจน์
2. เป็นแนวทางในการค้นคว้าเรื่องลักษณะโครงสร้างทางไวยากรณ์ของข้อความที่เป็นภาพพจน์ในภาษาไทย

รายชื่อหนังสือวรรณกรรมร้อยแก้วภาษาไทยปัจจุบัน

<u>ชื่อผู้แต่ง</u>	<u>ชื่อหนังสือ</u>	<u>ปีที่พิมพ์</u>
กฤษณา อโศกสิน	เรือมนุษย์	2512
เกษม เหลืองรักวงษ์	นิทานอคติ	2506
โกमार-กฤษณทรี, พระยา	ประมวลไวยาหาร	2504
คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว.	หลายชีวิต	2499
คุรุสภา	ลัทธิธรรมนิยมต่าง ๆ ภาค 1-6	2504
ดอกไม้มงคล	ผู้ดี	2502
คำรณราชนภาพ, สมเด็จพระเจ้าวรวงศ์เธอ, กรมพระยา	นิทานโบราณคดี	2511
หมยงค์	คูกรรรม	2515
ทวี มุทธะโกษา	นิทานชีวิตแบบไทยไทย	2515

<u>ชื่อผู้แต่ง</u>	<u>ชื่อหนังสือ</u>	<u>ปีที่พิมพ์</u>
นิมิตร ภูมิถาวร	แด่คุณครูควยคมแฝก	2517
บุญโชค เจียมวิริยะ	นายอำเภอปฏิวัติ	2518
ปิ่น มาลากุล, ม.ล.	บทละครพูดเล่มใหม่ "จับเสือ" "ภรรยาข้าราชการสำคัญ" 2518	
ปิ่น มุกข์นิตย์	สนิมในใจ	2515
พิทยาลงกรณ์, กรมหมื่น	จดหมายจางวางหว่า	2509
	นิทานของ น.ม.ส.	2513
	นิทานเวตาล	2513
	หลวงตาเล่ม 1	2515
แพรว เขื่อนไผ่		
มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาท		
สมเด็จพระ	"เจ้าคุณเจ้าชู" "จัดการรับเสด็จ"	2516
	ชุมนุมนิทานพระราชนิพนธ์	2509
	บทความบางเรื่อง	2517
	แผ่นดินของเรา	2511
แมลงงค	รวมฉกษนิยาย	2515
ยาขอบ	รวมเรื่องสั้นของยาขอบ	2513
เรียบเรียง	รวมปาฐกถา	2518
วิจิตรวาทการ, หลวง	ทางรัก	2518
วิมล เจียมเจริญ	ช่างหลังภาพ	2510
ศรีบูรพา	นิทานสโมสรและอื่นๆ	2511
ศรีอนุชยา	"หนังสือ" "เสือเถา"	2516
	โลกทิพย์ ภาค 1	2517
ศิริ พุทธศุภร์ (แปล)	รวมปาฐกถา	2512
สุกิจ นิมมานเหมินท์		

<u>ชื่อผู้แต่ง</u>	<u>ชื่อหนังสือ</u>	<u>ปีที่พิมพ์</u>
สุนทร ฌ รั้งยี	ชีวิตไทยหลายรส	2509
สุวรรณณี สุกนธา	เขาชื่อกานต์	2516
เสฐียรโกเศศ	กาของวรรณคดี	2509
เสถียร ปราโมช, ม.ร.ว.	บทปาฐกถา เรื่องการศึกษาในทัศนะของ คนธรรมดา ในตัวอย่างการพูดในที่ชุมนุมชน	2514
อากาศคำเกิง, ม.จ.	นิวเหลืองนิวขาว	2503

ชื่อของหนังสือวรรณกรรมร้อยแก้วในวิทยานิพนธ์นี้

1. เรือมมนุษย์ (แทน กฤษณา อโศกสิน, เรือมมนุษย์.)
2. นิตานอกคติ (แทน เกษม เหลืองรั้ววงษ์, นิตานอกคติ.)
3. ประมวลโวหาร (แทน โภมารกุลมนตรี, พระยา. ประมวลโวหาร.)
4. หลายชีวิต (แทน คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. หลายชีวิต.)
5. ลัทธิธรรมนิยม ภาค 1-6 (แทนคุรุสภา, ลัทธิธรรมนิยมต่าง ๆ ภาค 1-6)
6. ผู้ดี (แทน ดอกไม้สด, ผู้ดี.)
7. นิตานโบราณคดี (แทน คำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระยารวรงค์เชอ, กรมพระยา.
นิตานโบราณคดี.)
8. คุกรรรม (แทน ทมยันตี, คุกรรรม.)
9. นิตานชีวิต (แทน ทวี มุทธะโกษา, นิตานชีวิตแบบไทยไทย.)
10. แดคุณครูควายคมแฝก (แทน นิมิตร ภูมิถาวร, แดคุณครูควายคมแฝก.)
11. นายคำเกอบปฏิวัติ (แทน บุญโชค เจียมวิริยะ, นายคำเกอบปฏิวัติ.)
12. "จับเสือ" "ภรรยาข้าราชการสำคัญ" (แทน บิน มาลากุล, ม.ด. บทละครพูด
เล่มใหม่ "จับเสือ" "ภรรยาข้าราชการสำคัญ".)

13. จดหมายจางวางหว่า (แทน พืษยาธงกรณ, กรมหมื่น. จดหมายจางวางหว่า.)
14. นิทาน น.ม.ส. (แทน พืษยาธงกรณ, กรมหมื่น. นิทานของ น.ม.ส.)
15. นิทานเวตาล (แทน พืษยาธงกรณ, กรมหมื่น. นิทานเวตาล)
16. หลวงตา 1 (แทน แพรเยื่อไม้, หลวงตาเล่ม 1.)
17. เจ้าคุณเจ้าชู และจัดการรับเสด็จ (แทน มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. เจ้าคุณเจ้าชู "จัดการรับเสด็จ".)
18. ชุมนุมนิทาน ร. 6 (แทน มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. ชุมนุมนิทาน พระราชินีพันธุ.)
19. บทความบางเรื่อง (แทน มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. บทความบางเรื่อง.)
20. แผ่นดินของเรา (แทน แม่อนงค์, แผ่นดินของเรา.)
21. รวมอมตะนิยาย (แทน ยาชณ, รวมอมตะนิยาย.)
22. รวมเรื่องสั้นของเรียมเอง (แทน เรียมเอง, รวมเรื่องสั้นของเรียมเอง.)
23. ชุมนุมปาฐกถา (แทน วิจิตรวาทการ, รวมปาฐกถา.)
24. ทางรัก (แทน วิมล เจียมเจริญ, ทางรัก.)
25. ข้างหลังภาพ (แทน ศรีบูรพา, ข้างหลังภาพ.)
26. นิินทาสโมสร (แทน ศรีอยุธยา, นิินทาสโมสรและอื่น ๆ.)
27. "หนังสือ" "เสื่อเก่า" (แทน ศรีอยุธยา, "หนังสือ" "เสื่อเก่า".)
28. โลกทิพย์ ภาค 1 (แทน ศิริ พุทธศุภ (แปล), โลกทิพย์ ภาค 1.)
29. รวมปาฐกถา (แทน สุกิจ นิมมานเหมินท์, รวมปาฐกถา.)
30. ชีวิตไทยหลายรส (แทน สุนทร ณ รั้งมี, ชีวิตไทยหลายรส.)
31. เขาช็อกกานต์ (แทน สุวรรณี สุคนธา, เขาช็อกกานต์.)
32. คาของวรรณคดี (แทน เสฐียรโกเศศ, คาของวรรณคดี.)
33. ปาฐกถาการศึกษา (แทน เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว. ปาฐกถาเรื่องการศึกษา ใน ตัวอย่างการพูดในที่ชุมนุมชน.)
34. นิวเหลืองนิวขาว (แทน อากาศคำเกิง, ม.จ. นิวเหลืองนิวขาว.)

เครื่องหมายที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

1. _____ (สัญลักษณ์)
 - ก. ใช้ขีดใต้คำหรือข้อความที่สำคัญหรือที่กำลังกล่าวถึงอยู่
 - ข. ใช้ขีดใต้คำที่ต้องการให้เห็นเด่น เช่น ชื่ักวี ตัวอย่างที่ปนอยู่กับคำอธิบาย
 - ค. ใช้ขีดหน้าหัวข้อย่อยที่ต่อจากหัวข้อพวก (1) เพื่อบอกให้ทราบว่า เป็นหัวข้อย่อย โดยขีดประมาณ _____

2. | (เส้นคั่นเดี่ยว)
 - ก. ใช้แยกสิ่งที่กำลังกล่าวถึงออกจากกันให้เห็นเด่นชัด
 - ข. ใช้คั่น เช่น คั่นประโยค 2 ประโยค ซึ่งประกบกันเข้าเป็นประโยคซับซ้อนหรือคั่นหน่วยวลี หรือคั่นคำที่ทำหน้าที่รวมกัน

3. / (เส้นแอนเดียว)

ใช้คั่นระหว่างชื่อหนังสือกับเลขหน้าหนังสือ (วรรณกรรมร้อยแก้ว) ที่แสดงไว้ท้ายตัวอย่างต่าง ๆ

4. || (เส้นคั่นคู่)

ใช้แยกข้อความที่ติดต่อกันออกจากข้อความที่ไม่ติดต่อกัน เช่น แยกอนุภาคที่เป็นส่วนประกอบของหน่วยประธานในประโยคใหญ่หรือใช้คร่อมเฉพาะสิ่งที่ต้องกล่าวถึง

5. () (นกลิขิต)
 - ก. ใช้คร่อมคำนามที่ปรากฏกับหน่วยแทน เพื่อแสดงว่าคำนามนั้นไม่ใช่ส่วนประกอบของหน่วยนั้น
 - ข. ใช้คร่อมข้อความซึ่งอธิบายเพิ่มเติมหรือคร่อมส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับส่วนที่กำลังพูดถึง
 - ค. ใช้คร่อมชื่อหนังสือที่แสดงไว้ท้ายตัวอย่าง เพื่อแสดงที่มาของข้อมูลตัวอย่าง

6. - (ยัติภังค์)

ก. ใช้ขีดข้างหลังและข้างหน้าคำคนและคำที่เป็น
ส่วนประกอบของหน่วยวลีที่อยู่ไม่ติดกัน เพื่อ
แสดงว่าคำที่มียัติภังค์ตามมาและคำที่มียัติภังค์
นำหน้านั้นเป็นส่วนประกอบของหน่วยวลีหน่วย
เดียวกัน

ข. ใช้ขีดข้างหลังและข้างหน้าหน่วยประโยคที่อยู่
ไม่ติดต่อกัน เพื่อแสดงว่าส่วนประกอบที่มี
ยัติภังค์ตามมาและส่วนประกอบที่มียัติภังค์นำ
หน้านั้นเป็นส่วนประกอบของหน่วยประโยค
หน่วยเดียวกัน

7. " " (อัญประกาศ)

ใช้กำกับคำศัพท์ (ศัพท์ใหม่) หรือคำอธิบาย
ความหมายโดยเฉพาะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย